

Mandat

Oppvekstutvalget skal utarbeide en helhetlig og god oppvekstpolitikk, fra barn blir født til de blir voksne. Vår ambisjon er at alle barn skal ha en barndom som gir et godt utgangspunkt i livet.

Utvalget skal belyse hvilke faktorer som er viktigst for å hindre at barn faller utenfor eller utvikler dårlige levekår, og hvilke tiltak som best kan forebygge dette. Utvalgsarbeidet skal ta utgangspunkt i våre verdier; rettferdig fordeling av makt og ressurser, frihet for alle og sterke fellesskap som gir trygghet, og hvordan disse kommer til uttrykk i politikken for barn og unge.

Utvalgsarbeidet skal legges opp med en utadrettet prosess hvor det er en målsetting å være nært på de utfordringene medlemmer, alliansepartnere og velgere opplever i sin hverdag, og sikre en bred involvering i arbeidet.

Utvalget skal ikke utvikle en ny skolepolitikk, barnehagepolitikk eller barnevernsreform, men gå inn i disse feltene der det er viktig for å sikre helheten i oppvekstpolitikken.

Utvalget skal levere sin innstilling til sentralstyret innen 10. januar 2019 for behandling i landsmøtet i april 2019.

Utvalgets avgrensning av mandatet:

Oppvekstutvalget har konsentrert seg om tiltak som gir en trygg oppvekst. AP sin vedtatte politikk ligger i bunn, og vi har spesielt hatt en avgrensning mot skolepolitikken vår. Det er også gjort en særlig avgrensning opp mot barnevern, der Arbeiderpartiets familie – og kulturfraksjon har hatt ett pågående arbeid parallelt.

Oppvekstutvalgets medlemmer

Cecilie Knibe Kroglund, Leder, Agder
Kay Erling Ludvigsen, Troms
Marianne Sivertsen Næss, Finnmark
Kjell Neergaard, Møre og Romsdal
May Britt Lagesen, Trøndelag
Jon Håkon Odd, Sogn og Fjordane
Siv-Len Strandskog, Rogaland
Hoda Imad, Akershus
Leon Bafondoko, Trøndelag
Usman Mushtaq, Oslo
Mimmi Kvisvik, LO
Marta Hofsøy, AUF

Martin Henriksen, stortingsrepresentant, utdannings- og forskningskomiteen
Elise Bjørnebekk-Waagen, stortingsrepresentant, helse- og omsorgskomiteen
Kari Henriksen, stortingsrepresentant, familie- og kulturkomiteen

BARNA VÅRE

For Arbeiderpartiet handler oppvekstpolitikk om at fellesskapet må gi alle barn mulighet til et godt liv, uavhengig av familiebakgrunn, sosial status, kjønn, funksjon, økonomi eller geografi.

Foreldre har ansvaret for barna sine, og familiene er det viktigste fellesskapet for barna. For Arbeiderpartiet er et godt samfunn preget av at vi har tillit til og solidaritet med hverandre, at vi deler goder, byrder og ansvar for at alle skal leve gode liv. Vi har derfor også et felles ansvar for at barna våre får en god oppvekst. I dag opplever for mange barn å stå utenfor fellesskapet. Det gjelder særlig barn i familier med vedvarende lavinntekt, barn med minoritetsbakgrunn og barn med funksjonsnedsettelse.

Det bor 1,1 millioner barn i Norge. De fleste er glade, friske og inkludert i små og store fellesskap. De trives i barnehage og skole, har venner, et godt forhold til foreldrene sine og en aktiv fritid. Men vi vet også at alle barn kan ha det vanskelig i korte eller lengre perioder av livet. Arbeiderpartiet mener at fellesskapet må stille opp for at alle barn skal ha en god oppvekst. Når samfunnet endres forandrer det barn og unges oppvekst. Endringer i arbeidslivet, familiestrukturer, større kulturelt mangfold og økende sosiale forskjeller påvirker oppvekstvilkårene til barna våre. Det gjør også utviklingen i sosiale medier, internett og digital teknologi.

Vi får stadig mer forskning som viser hvor avgjørende de første leveårene er for resten av livet. Arbeiderpartiet mener vi derfor må investere mer i de yngste barna. Barn som av ulike grunner har det vanskelig, trenger fellesskapet aller mest. De trenger trygge voksne som tør å bry seg. De trenger kompetente fagfolk med tid, tillit og rammer til å ta ansvar for at de får all den hjelpen de skal ha. Og ikke minst, fagfolk som oppdager overgrep og omsorgssvikt. Vi trenger et fellesskap som stiller opp for barna og familiene som har de største utfordringene, som funksjonsnedsettelse og alvorlig sykdom.

En god oppvekstpolitikk må ta tak i de utfordringene familier opplever i hverdagen. I dag vokser de fleste barn opp med to foreldre i arbeid. Over 8 av 10 mødre er i arbeid. Flertallet av barn vokser fremdeles opp med mor, far og søsken, mens 3 av 10 barn vokser opp i andre typer familier. I hektiske hverdager er tiden sammen en knapp ressurs for mange. Levering i barnehager, SFO, arbeid og fritidsaktiviteter utfordrer familiens logistikk, og kan være en kilde til tidspress og stress. Samtidig opplever også mange ungdommer at stress og press går utover livet deres. Gjennom vår politikk vil vi bidra til å skape pusterom som gir mulighet for lek og avslapping sammen. Alle barn og unge fortjener å bli sett i hverdagen.

Arbeiderpartiet mener tiden er inne for å se på barns fritid med nye øyne. Vi ser at ungdommer dropper ut av organiserte aktiviteter, og at kostandene i barneidretten og kulturtilbud for barn er for høye. På en arena som skal samle barna våre, ser vi nå tydeligere sosial og kulturell ulikhet. Mange familier opplever at tida i hverdagen ikke strekker til med full jobb, henting, kjøring og ulike former for dugnader. En god oppvekstpolitikk må ta småbarnsfamilienes utfordringer på alvor. Arbeiderpartiet vil derfor ha en fritidsreform, der flere fritidsaktiviteter utføres etter skoletid, og der kommunen går inn med lønnsmidler for å lønne ledere, trenere og instruktører. Det må skje i samarbeid med frivilligheten.

I dag vokser hvert tiende barn i Norge opp i en familie med dårlig råd. Å vokse opp i fattigdom i Norge, trenger ikke bare å bety at primærbehovene ikke er dekket, men det kan bety at fellesarenaer som barnehage, SFO, fritidsaktiviteter og ferieaktiviteter er utilgjengelige. Arbeiderpartiet mener at universelle ordninger, med velferdstjenester alle barn nyter godt av, er den beste måten å sikre barna våre gode oppvekstvilkår. Foreldres deltakelse i arbeidslivet er viktig for barn, for familiens økonomi, og også på grunn av den tilhørigheten, sosiale inkluderingen og selvstendigheten en jobb kan gi. Å vektlegge universelle velferdstjenester som barnehage og aktivitetsskole fremfor kontantytelser gjør det mer attraktivt for småbarnsforeldre å jobbe. Det styrker arbeidslinja. Økte kontantytelser kan gjøre det mindre lønnsomt for foreldre å jobbe. Lav yrkestilknytning øker risikoen for dårlig råd, eller såkalt vedvarende lavinntekt.

Arbeiderpartiet gikk i front for innføringen av folkeskolen, barnetrygden, helsestasjon for alle og rett til barnehageplass. I takt med at samfunnet endrer seg, må nye utfordringer møtes med nye politiske løsninger. En god oppvekst er fundamentet for et godt samfunn. Derfor vil Arbeiderpartiet gå i front for nye løsninger i oppvekstpolitikken.

FAKTA – vedvarende lavinntekt

Over 101.000 barn lever i familier med vedvarende lavinntekt, ifølge siste tilgjengelige tall fra SSB (2014-2016).

Statistisk Sentralbyrå definerer det som *lavinntekt* når de samlede inntektene til en husholdning til sammen utgjør 60 prosent eller mindre enn medianinntekt i befolkningen. Medianinntekten er den inntekten som halve befolkningen tjener mer enn, og halvparten mindre. *Vedvarende lavinntekt* er når en husholdning over tre år i gjennomsnitt er under denne grensen. Husholdningens inntekt vektet etter antall voksne og barn. Velferdsgoder som gratis aktivitetsskole eller helsetilbud tas ikke med i beregningen.

Målet for vedvarende lavinntekt er et relativt mål på lavinntekt som synliggjør utviklingen i inntektsforskjeller. Et fast lavinntektsgrense er et mer absolutt mål, da tar man utgangspunkt i lavinntektsgrensen for ett valgt år og lønns- og prisjusterer denne. Det kan gi et bedre bilde av utviklingen i kjøpekraft for familier med lavinntekt. Ut fra en fast lavinntektsgrense ble det færre familier med lavinntekt i perioden 2006 – 2013, mens andelen har økt siden 2013.

Kilde: SSB og NAV

1. Familien i fokus

Familien er det viktigste fellesskapet for barna, og det er for familiene vi kan gjøre mest ved å legge til rette for en god barndom. Arbeiderpartiet mener vi må gjøre mer for å bedre de første leveårene for barna. Derfor må vi ha en politikk som tar familiene på alvor, og tiltak som følger opp de familiene som trenger veiledning med store og små utfordringer. Foreldre må ha tid og overskudd til å kunne være foreldre. Og ansatte i tjenestene våre må ha tid til å se dem.

Norge er et av verdens beste land å få barn i. Vi har en god svangerskapsomsorg og ordninger som gir familiene trygghet i hverdagen. Samtidig vil de fleste familier oppleve krevende livssituasjoner som kan påvirke familien. Vi vet også at mange familier strever med å få hverdagene til å gå i hop. Arbeiderpartiet mener en god, likestilt familiepolitikk har stor betydning for barnas trygghet og trivsel.

Mange foreldre opplever store og små utfordringer med foreldrerollen etter hvert som barna vokser, men vi har i dag få utviklede lavterskeltilbud for foreldrestøtte og foreldreveiledning. Slik dagens system er lagt opp, får mange barn god hjelp først hvis de har utviklet alvorlige problemer. Mindre utfordringer som barna og familien møter, blir ofte liggende og kan slite på familiene, og utvikle seg til noe mer alvorlig.

1.1. En fødselsomsorg som gir trygghet

Arbeiderpartiet mener kvinner ikke skal påleggs å reise hjem tidlig fra føde-/barselavdeling. Familiens behov skal stå i fokus, og utreisevurderingen skal alltid gjøres sammen med kvinnen. Hjemmebesøk fra helsestasjoner kan bidra til å gjøre tjenesten mer tilpasset familiens behov, og fange opp kvinner og barn som trenger veiledning og hjelp. Kommunenes jordmørtjenester ved helsestasjonene må rustes opp slik at alle førstegangsfødende mødre blir fulgt opp med hjemmebesøk.

1.2. Foreldrepermisjon

Arbeiderpartiet er bekymret for at vi nå har historisk lave fødselstall i Norge. Gode ordninger for familiene kan bidra til flere barn, og vi ønsker politikk som senker terskelen for å få flere barn. Vi har en raus foreldrepermisjon i Norge. Pappapermen er viktig, og vi vil beholde dagens fedrekvote og en tredelt foreldrepermisjon. Vi er åpne for forbedringer som ivaretar familiens behov, sikrer at samlet permisjonstid ikke går ned, og samtidig hegner om rettighetene til både far og mor. Vi ønsker å lytte til innspill til hvordan vi kan gjøre det bedre for familier med nyfødte barn.

- Arbeiderpartiet vil sikre at foreldre ikke får kuttet sin permisjonstid selv om barn fødes etter terminatoen som er satt av helsepersonell.
- Det bør gjennomføres en kartlegging av effekten av dagens ordning, blant annet årsakene til at enkelte velger å ta ut ulønnet permisjon og at noen fedre ikke bruker hele fedrekvoten.
- Førstegangsfødende som ønsker det sikres minimum tre dager på barselavdeling eller sykehus hotell etter fødsel
- Det er stor variasjon mellom sykehusene i Norge hvor lenge man kan bli værende på barselavdeling etter fødsel. Behovet for oppfølging av jordmor, lege og støtte de første dagene er viktig for mor og barns helse og bør styrkes.

1.3. Bedre helsestasjoner

Arbeiderpartiet vil sette helsestasjonen i sentrum for oppfølging av foreldre og barn de første årene, og gjennom økt bemanning sørge for at helsesykepleiere får mer tid til den enkelte.

Helsestasjonene må gis mer kompetanse om barns utvikling og samspillet mellom foreldre og barn. Alle barn tilhører en helsestasjon, og vi må derfor utnytte denne forebyggende arenaen bedre. Helsestasjonene må ha kompetanse til også å veilede foreldre i foreldrerollen.

1.3.Familien hus

Høytlesing er viktig for barns begrepsforståelse og språkutvikling, og alle foreldre bør oppmuntres til å lese for barna fra de er små. Arbeiderpartiet er positive til at kommuner deles ut "startpakker" med barnebøker til nye foreldre.

Arbeiderpartiet vil styrke lavterskeltilbudene til familiene ved å samle tilbudene rettet mot barn og familier i «Familiens hus», eller andre modeller for samlokalisering. Familiens hus skal gjøre det enkelt for familier å oppsøke ulike typer hjelp og veiledning på samme sted. Og gjennom helsestasjonen vil de fleste familier bli kjent med Familiens hus allerede før et barn er født. Samlokalisering gir fagfolk et godt utgangspunkt for å gi barn og foreldre med sammensatte utfordringer et helhetlig og koordinert hjelp og oppfølging.

Familievernkontoret skal få styrket kapasitet, og ordningen skal gjøres mer kjent og oppleves tilgjengelig for alle.

FAKTA – Familiens hus

Familiens hus er én samhandlingsmodell der tjenester samlokaliseres for å gi barn, unge og familiene deres et lett tilgjengelig og helhetlig tilbud. Formålet er å fremme trivsel, helse og god forebygging. Ulike tjenester kan være del av Familiens hus, ofte er det helsestasjon, svangerskapsomsorg, forebyggende barneverntjeneste, PP-tjenesten og åpen barnehage.

Familiens hus er ett godt etablert eksempel på hvordan barn og familier kan gis et helhetlig lavterskeltilbud, det finnes flere tilgjengelige modeller

1.4. Attraktive foreldrekurs og bedre foreldreveiledning

Arbeiderpartiet vil det skal tilbys gode og attraktive kurs til alle barnefamilier. Foreldrerollen kan være krevende for alle. Kurs og veiledning til foreldre bør blant annet være knyttet til overgangsfaser og andre viktige hendelser i barnas liv. Det må være enkelt og attraktivt å delta.

1.5. Avlastning og barneboliger etter familiens ønsker

Arbeiderpartiet vil gi familier med ekstra tyngende omsorgsoppgaver et bedre og mer variert tilbud om avlastning og støtte. I dag er tilbudet til barn med funksjonsnedsettelse for begrenset. Målet må være at ingen barn må flytte fra hjemmet på grunn av barnets funksjonsevne. Forebyggende tiltak i hjemmet må utvikles og foreldreveiledningen for familiene til barn med funksjonsnedsettelse må styrkes. Det må utvikles bedre godkjennings- og tilsynsordninger for avlastnings- og barneboliger.

1.6. Pleiepenger så lenge barna trenger det

Arbeiderpartiet vil oppheve dagens begrensning på 1300 dager med pleiepenger for familier med barn med varig alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelse. Å bli foreldre til et langvarig sykt barn eller barn med funksjonsnedsettelse er en krevende omsorgsoppgave som fellesskapet må støtte bedre opp om. Arbeiderpartiet vil ha en helhetlig gjennomgang av støtteordningene for familier med større omsorgsbehov for å sikre at ordningene dekker barnas behov og er enkle for familiene å bruke.

1.7. Barnetrygd

I flere kommuner regnes barnetrygden som inntekt for foreldre som mottar sosialhjelp, det betyr at disse familiene går glipp av økninger i barnetrygden som Stortinget vedtar. For å unngå slike utslag mener Arbeiderpartiet at barnetrygden bør holdes utenfor når man beregner nivået på sosialhjelpen.

Arbeiderpartiet vil opprettholde barnetrygden på dagens nivå. Barnetrygden er en viktig ytelse for barnefamilier. Vi vil styrke det universelle velferdstilbudet til for barn og unge gjennom å prioritere velferdstjenester som omfatter alle barn og bidrar til å bygge sterkere fellesskap på tvers av skillelinjer i samfunnet.

Vaksinasjon

Det er i dag god vaksinasjonsdekning i Norge, og norske foreldre slutter lojalt opp om det offentlige barnevaksinasjonsprogrammet. Ved at flest mulig vaksinerer seg, så beskytter man både seg selv og andre. Utviklingen i land rundt oss gjør at det er behov for en mer aktiv føre-var-holdning. Man kan ikke akseptere at barn i Norge får økt risiko for farlige sykdommer fordi flere unnlater å vaksinere seg. De som lar være å vaksinere sine barn, setter ikke bare egne barn i fare, men også andres.

Arbeiderpartiet vil

- gjennomføre tiltak som kan øke bevisstheten rundt barnevaksinasjonsprogrammet, i et samarbeid med helsefaglige instanser både nasjonalt og kommunalt
- sikre hjemmel for at kommuner som ønsker det, kan gjennomføre prøveprosjekt med obligatorisk innkalling til vaksinasjon
- helsepersonell som jobber med sårbare pasientgrupper som for eksempel barn og unge må kunne pålegges å vaksinere seg når det er nødvendig for å motvirke smitterisiko

Innsats mot vold i nære relasjoner

Arbeiderpartiet vil forsterke innsatsen mot volden som særlig rammer kvinner og barn. Overgrep og vold gjør barn og voksne syke, og har alvorlige konsekvenser for livskvaliteten til de som rammes. Samfunnet skal stille opp for de som utsettes for vold eller overgrep i familien slik at ingen må stå alene, det må gjelde alle former for vold. De som utsettes for vold og overgrep skal få styrket hjelp og oppfølging, i tillegg trengs det et krafttak i det forebyggende arbeidet.

- Det må legges frem en ny opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner og kommuner bør ha egne handlingsplaner mot vold i nære relasjoner.

2. Bedre kvalitet i barnehagen

En god barnehage gir barn mulighet gjennom lek og utforskning til å utvikle sosiale ferdigheter og lære språk sammen med trygge voksne. Det må være plass til å utfolde seg i barnehagen, godt utstyr til pedagogisk lek og aktiviteter, og sunn mat som gir små kropper energi hele dagen. Arbeiderpartiet har programfestet at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass fra de er ett år.

Gode barnehager er viktig for alle barn, men spesielt viktig for barna som trenger ekstra trygghet, omsorg og oppfølging. Nok trygge ansatte med riktig kompetanse er den viktigste faktoren for et godt barnehagetilbud for alle barn. Det er avgjørende for å legge til rette for trygghet i barnehagen, god lek, læring og tidlig innsats. Og det skal stilles like krav til offentlige og private barnehager.

FAKTA – makspris i barnehage

Den rødgrønne regjeringen innførte makspris i barnehagen og beholdt samme pris over mange år. Siden 2013 har Høyre-regjeringen økt prisen for én barnehageplass med opp til 7800 kroner i året. Og barnehage har blitt dyrere for over 200.000 familier.

Regjeringen har innført behovsprøvd, søknadsbaserte moderasjonsordninger i barnehagen som gir noen familier med lavinntekt lavere pris; samtidig kan en slik behovsprøvd ordning utfordre arbeidslinja ved å gjøre det mindre lønnsomt for foreldre å jobbe hvis det betyr at de kommer til å tjene litt mer enn grensen for å søke om billigere barnehage. Rundt 29.000 familier kan benytte moderasjonsordningene

2.1. En barnehagepris småbarnsfamilier har råd til

Arbeiderpartiet vil beholde dagens barnehagepris, slik at det blir en makspris som gir småbarnsfamilier forutsigbarhet. Et godt barnehagetilbud må også være et barnehagetilbud folk vet de har råd til. Regjeringens stadige økning av barnehageprisen gir mer usikkerhet og et mindre tilgjengelig barnehagetilbud. Regjeringens ordning med moderasjonsordninger og kjernetid for de fattigste kan fungere som en fattigdomsfelle fordi det ikke lønner seg å gå ut i arbeid. Ap vil gradere moderasjonsordninger og kjernetid for lavinntektsfamilier slik at man ikke taper på å gå ut i arbeid eller øke arbeidsinnsatsen

2.2. Barn skal få sunn mat i barnehagen

Arbeiderpartiet vil at alle barnehagebarn skal få minst et måltid servert i barnehagen hver dag. Vi vil innføre en øvre grense på 350 kroner i måneden for hvor mye barnehagene kan kreve i matpenger. Barnehager skal ha en plan for maten som sikrer at barna får sunn, variert og bærekraftig mat, og som også vektlegger viktig læring rundt maten og å spise sammen. Organisering av måltider må ikke gå på bekostning av voksentettheten rundt barna.

FAKTA – mat i barnehage

Riktig ernæring bidrar til trivsel og utvikling, men også gode vaner og fremtidig helse. Det er store forskjeller på mat i barnehagen, både i kvalitet og pris. Foreldre betaler for mat i barnehagen i tillegg til makspris, og matpengene er ikke inkludert i moderasjonsordningen.

I snitt tar barnehager 300 kroner i kostpenger i måneden, men variasjonen er stor: noen barnehager gir barna sunn, god og spennende mat for 200 kroner, mens andre tar opp til 1000 kroner i måneden. Det finnes flere eksempler på barnehager som har ansatt kokk og har en kostpris på 350 kroner månedlig.

2.3. Barn skal få gå i barnehage med barna fra nærmiljøet

Arbeiderpartiet vil at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass sammen med barn fra samme nærmiljø. Mindre tid på transport, betyr mindre stress og mer hverdagstid sammen. En barnehageplass med barn fra samme nærmiljø gjør også overgangen til skolen lettere.

2.4. Barn skal møte en kjent og trygg barnegruppe bør dag

Arbeiderpartiet vil at alle barn i barnehagen bør møte den samme kjente og avgrensede gruppen med barn og voksne hver dag. Med store barnehager, flere basebarnehager og færre små avdelinger har barn fremdeles behov for at barnehagene organiseres slik at de får høre til en trygg, tett og kjent gruppe som et fast holdepunkt i barnehagedagen. Størrelsen på gruppen må tilpasses barnas alder og behov. Små og faste grupper er særlig viktig for de yngste barna, minoritetsspråklige barn og barn med funksjonsnedsettelse.

PRESISERING

Arbeiderpartiet skole- og kunnskapspolitik er fastlagt i partiprogrammet. Programfestet politikk om bedre læring i skolen, tidlig innsats, flere lærere, et løft for yrkesfag og mye mer ligger til grunn for forslagene dette utvalget legger fram.

Oppvekstutvalget har sett på hvordan skolen som fellesarena, rammene i skolehverdagen og skolens brede samfunnsoppdrag kan bidra til bedre oppvekstvilkår for barn og unge i dagens samfunn.

2.5. Nok trygge voksne for barnehagebarna

Arbeiderpartiet vil øke grunnbemanningen tilpasset tiden barna er i barnehagen, der dette må tilpasses hverdagen i den enkelte barnehage. Minst halvparten av de ansatte i alle barnehager som jobber direkte med barna, må være barnehagelærere, og andelen fagarbeidere bør økes for å sikre alle barnehagebarn god kvalitet og tidlig innsats. Tverrfaglig kompetanse er viktig i barnehagen.

2.6 Styring av barnehagesektoren

Arbeiderpartiet mener fellesskapets midler skal brukes til å løse fellesskapet oppgaver. Pengene private barnehager mottar i tilskudd fra kommunen og foreldrebetaling skal brukes til å gi barna et best mulig barnehagetilbud. Tilsynet i barnehagesektoren må styrkes. Arbeiderpartiet vil sikre kommunale og ideelle barnehagers vilkår og sikre større åpenhet rundt eierskap og hvordan barnehagemidlene brukes. Ap vil ha et finansieringssystem for private barnehager som gir kommunene større muligheter til å regulere barnehagesektoren lokalt og som sikrer reelt mangfold av barnehager. Vi ønsker ikke en utvikling der kommersielle barnehagekonsern kjøper opp stadig flere ideelle barnehager, og vil utrede en begrensning i hvor stor del av sektoren en enkeltaktør kan eie. Kommuner bør ha forkjøpsrett ved salg av private barnehager.

2.7. Tilpassede barnehagebygg som gir lekelyst

Arbeiderpartiet vil at kommunene skal ruste opp barnehager. Flere små barn, ny rammeplan, krav til bemanning, universell utforming og mat stiller også nye krav til barnehagebyggene. Vi vil gjeninnføre og utvide rentekompensasjonsordningen høyreregjeringen fjernet i 2016. En ny rentekompensasjonsordning bør også omfatte barnehagene, både bygg og uteområder.

2.8. Barn skal beskyttes mot mobbing i barnehagen

Arbeiderpartiet vil lovfeste barns rett til et trygt miljø i barnehagen. Forskning viser at mobbing også skjer blant små barn. Den sosiale kompetansen barn lærer i barnehagen kan også være viktig forebygging av mobbing, både i barnehagen og senere. Alle barnehager må forpliktes til å jobbe bevisst og systematisk med forebygging av mobbing.

3. En skole for alle elever

Skolens oppdrag er å gi barn og unge et godt grunnlag for videre utdanning og et godt liv. De skal lære fagkunnskap og ferdigheter, men skolen skal også gi barn og unge den brede dannelsen de trenger både i arbeidslivet og livet ellers. Dannelse betyr her å lære å kjenne seg selv, andre og det samfunnet vi lever i, og at barn og unge skal ha den tryggheten det gir å kjenne sosiale spilleregler, brede kulturelle referanser og felles verdier. Samisk er i dag et av Norges offisielle språk, og er likestilt med nynorsk og bokmål. Derfor er det viktig at samiske barn og unge får god språkopplæring i grunnskolen og videregående opplæring. Arbeiderpartiet vil ha en skole som ser hele barnet og gir dem kunnskap, lar dem bli trygge på sin egenverdi og oppleve mestring.

En av skolens viktigste oppgaver er å utjevne sosiale forskjeller. Dette har vi ikke lyktes med. Fremdeles gjenspeiler elevers skolerresultater hvilken utdanning foreldre har. Skal norsk skole gi barna våre like muligheter i livet, må det tas store grep. Nok godt kvalifiserte lærere, tidlig innsats og tydelige rammer i skoledagen er blant de viktigste forutsetningene for god læring. Men barn og unge må også ha det bra for å lære godt. Alle utfordringer barn og unge opplever i livet, kan gå utover læring, konsentrasjon og trivsel. Skal alle barn og unge lære godt, må de få hjelpen de trenger.

Barn og unge får ikke nok muligheter til å lære gjennom praktisk arbeid, lek og bevegelse. For de yngste barna er overgangen fra full fart i barnehagen til mye stillesitting på skolen for brå. Skoledagen må derfor bli mer variert. Det er også viktig for å redusere de store

kjønnsforskjellene i skolen, der mange gutter sliter med å tilpasse seg skolen. Barn og unge lærer best når de får bruke både hode og hender, prøve selv og bevege seg, og skolen må utfordre elevene til å være kreative og bruke praktiske ferdigheter gjennom dagen. Arbeiderpartiet har fått gjennomslag i Stortinget for én times fysisk aktivitet daglig for elevene i grunnskolen.

Arbeiderpartiet vil ha en helsefremmende skole fordi det er en avgjørende del av å gi alle barn like muligheter i livet. I barnehage og skole har vi en unik mulighet til å gi alle barn kunnskap om hvordan de kan ta vare på både sin egen og andres fysiske og psykiske helse, og til å la alle barn bli trygge på fellesskapet ved å lære gode sosiale ferdigheter og om grunnleggende normer og forventninger i samfunnet vårt.

3.1. De yngste elevene skal få lære mer gjennom lek

Arbeiderpartiet vil ha mer læring gjennom lek for de yngste elevene. Lek er barns motor for læring. Etter innføringen av seksårsreformen er ikke løftene om å fylle det første skoleåret med det beste fra barnehage og skole fulgt opp. Vi vil bedre kommuneøkonomien slik at kommunene kan gi midler til å tilpasse klasserom, kjøpe utstyr og bidra til kompetanseheving for lærere.

3.2. Elevene skal ha mer praktisk læring i grunnskolen

Arbeiderpartiet vil ha mer praktisk læring i grunnskolen. Vi vil derfor bygge flere skoleverksteder og la skolene investere i moderne utstyr og materialer. Å få lære på mer praktiske og varierte måter, med en tettere kobling til arbeidslivet, vil gi mange elever mer motivasjon, lærelyst og kan i tillegg gi bedre dybdelæring.

3.3. Elever i grunnskolen skal få sunn skolemat hver dag

Arbeiderpartiet vil arbeide for å innføre et sunt og gratis skolemåltid for alle elever i grunnskolen, og starte innføringen ved at kommunene som ønsker det får tilskudd til dette. Det er et effektivt grep for bedre folkehelse og bedre læring. Sunn skolemat gir bedre konsentrasjon, kan forbedre skoleresultatene og skaper fellesskap ved at alle elever samles rundt et felles måltid. Mat på skolen vil sørge for at alle barn får et ordentlig måltid om dagen, og dette vil utjevne sosiale helseforskjeller. Ordningen med skolemat skal ikke gå ut over lærernes tid til elevene. Den enkelte kommune skal ha frihet til å organisere tilbudet slik de selv ønsker.

3.4. Elever skal lære om livsmestring fra første skoleår

Arbeiderpartiet mener livsmestring på timeplanen må bety at barna allerede fra første klasse skal lære å håndtere stress, sosialt press og negative følelser og bli utrustet med alderstilpassede verktøy for å ta godt vare på seg selv og andre. Stadig flere unge opplever psykiske helseplager. Det går utover livskvalitet og læring og kan utvikle seg til mer alvorlige lidelser. Den viktigste forebyggingen av helseproblemer er å gi barn og unge kunnskap om hvordan de tar vare på helsen sin, også psykisk helse. Livsmestring på timeplanen må også bety bedre seksualundervisning, med mer kunnskap om grensesetting, følelser, ansvar og kjønnsmangfold.

3.5. Elever skal møte mindre stress og press i skolen

Arbeiderpartiet vil fjerne unødvendig testing i skolen. Mange ungdommer oppgir skolestress som årsak til psykiske helseplager. Vi må sikre at skolehverdagen ikke bidrar til unødvendig stress og press i barn og unges hverdag. Det trengs mer kunnskap om skolestress i norsk skole, derfor vil Arbeiderpartiet nedsette et utvalg med bred representasjon for å gjennomgå den samlede bruken av testing, vurdering og andre rammevilkår i skolen.

3.6. Lekser

Hjemmearbeid er en del av lærernes metodefrihet og ansvar, og kan bidra til styrke samspill mellom elever, foreldre og skolen når det gjøres på riktig måte. Arbeiderpartiet ser viktigheten av repetisjon og mengdetrening for å oppnå best mulig læring. Ap mener det er gode grunner til å se kritisk på om leksepresset er for høyt, og ønsker at det legges til rette for en bedre leksepraksis i skolen. Vi vil ha flere lærere med bedre tid til å følge opp hver elev. Overfylte læreplaner som fører til stofftrengsel i timene fører ofte til økt leksepress. Det er derfor viktig at lærerplanene nå blir mindre omfattende slik at man får bedre tid til dybdelæring, mer tid til oppfølging av elevene, og at hjemmearbeid ikke er å gjennomgå nytt stoff. Ap mener unødvendig leksepress må dempes, med leksebevisste skoler der hovedregelen er at skolearbeidet blir gjort i løpet av skoledagen. Lekser må ha en pedagogisk begrunnelse, være tilpasset hver enkelt elev og oppgaver eleven mestrer, samt at det ikke tar for mye tid.

Kommuner og skoler som ønsker det kan i samråd prøve ut leksefri. Ap vil samle erfaringene fra slike forsøk nasjonalt for å få et bedre kunnskapsgrunnlag om lekser i skolen, samt undersøke omfanget av lekser. SFO bør i større grad tilby leksehjelp som en del av tilbudet.

3.7. Et lag rundt eleven – flere yrkesgrupper inn i skolen

Arbeiderpartiet vil at alle elever skal møtes av gode og trygge voksne med god tid. For å sikre alle elever et godt og inkluderende læringsmiljø, og for å avlaste lærerne må laget rundt eleven også bestå av andre yrkesgrupper. Særlig viktig er det at alle skoler har fagfolk med kompetanse til å arbeide særlig med et godt psykososialt læringsmiljø.

3.8. Kvalitetskrav til spesialundervisning

Arbeiderpartiet vil beholde retten til spesialundervisning og lovfeste krav om at spesialundervisning skal gis av ansatte med relevant pedagogisk og faglig utdanning. Vi vil styrke tidlig innsats og tilpasset opplæring for å gi flere elever tidlig og rask oppfølging. Høy kvalitet på spesialundervisningen er avgjørende viktig for å gi elevene god opplæring og et best mulig utgangspunkt videre i livet.

Arbeiderpartiet vil ha en fellesskole der barn og unge med funksjonsnedsettelse og særskilte behov inkluderes i det sosiale fellesskapet og i klasserommet. En inkluderende skole er viktig for et inkluderende samfunn, for at barn lærer at funksjonsnedsettelse og forskjeller ikke er til hinder for deltakelse. En inkluderende skole gir også bedre læring, for alle, også de med spesielle behov.

FAKTA - spesialundervisning

Spesialundervisning skal være den ekstra gode tilpassingen for elever som trenger mer enn god tilpassing av vanlig undervisning. 6 av 10 elever tas ut av klasserommet for å få spesialundervisning og for mange er kvaliteten på tilbudet de får alt for dårlig.

Det er lovfestet at skolebygg og læremidler skal være universelt utformet, slik at de er tilgjengelige for elever med funksjonsnedsettelse. Likevel oppfyller ikke 8 av 10 skoler kravene og mange elever med funksjonsnedsettelse opplever at læremidlene de trenger ikke er klar til skolestart.

3.9. Elever skal få en bedre skolehelsetjeneste

Arbeiderpartiet vil bedre skolehelsetjenesten gjennom å øke antall helsesykepleiere og innføre en nasjonal bemanningsnorm, i tråd med Helsedirektoratets anbefalinger, som sikrer barn og unge ved alle skoler et tilbud som er tilgjengelig når de trenger det. Altfor mange barn og unge får ikke riktig hjelp på et tidlig tidspunkt. En overbelastet skolehelsetjeneste og en stram kommuneøkonomi fører til at barn og unge for ofte møter en stengt dør.

Det er behov for mer tverrfaglig kompetanse i skolehelsetjenesten. For å forebygge psykisk uhelse må barn og unge få hjelp og veiledning tidlig når problemene oppstår. Gjennom skolehelsetjenesten bør elevene få møte bred faglig kompetanse blant helse- og sosialfaglig personell, i tillegg til helsesykepleier. Samarbeidet med BUP, kommunen og fastlegene må styrkes, og skolehelsetjenesten bør få henvisningskompetanse til BUP. For å gi barn og unge raskt hjelp må BUP ambulere på skolene. For å gjøre tilbudet attraktivt for alle, vil Arbeiderpartiet ha flere mannlige helsesykepleiere.

Arbeiderpartiet vil fremskynde utviklingen av en digital ungdomshelsetjeneste, som kobler lavterskel helsetjenester med gode og alderstilpassede nettløsninger. Helsestasjoner og skolehelsetjenestene må inngå i en større digital ungdomshelsesatsning, der det legges til rette for informasjonstilbud, spørretjenester og konfidensielle konsultasjoner med helsepersonell.

4. Aktivitetsskole – skolefritid med innhold og kvalitet

Barn tilbringer opp mot halve tiden de er på skolen, på aktivitetsskole (AKS) eller skolefritidsordning (SFO). God kvalitet i tilbudet barn får etter skoletid er viktig for å legge til rette for god læring, trygghet og trivsel. Det er store forskjeller på kvalitet, innhold og pris mellom kommunene. Mens noen barn får tilbud om spennende og lærerike aktiviteter, god mat, kulturskoletilbud og idrett, møter andre barn en slags oppbevaringsordning uten plan og med lite innhold.

Alle barn fortjener en aktivitetsskole de gleder seg til. Arbeiderpartiet vil ha en kvalitetsreform for hverdagen til de yngste skolebarna og innføre aktivitetsskole over hele landet. Å gå fra SFO til aktivitetsskole (AKS) betyr at det skal stilles nasjonale krav til kvalitet og innhold, pris og samarbeid med skole. I AKS skal barn få tilbud om organiserte aktiviteter, fritidstilbud, kulturskoletime og leksehjelp, men fremdeles ha muligheten til fri lek. Det må stilles tydelige krav om tett samarbeid mellom skole og AKS, slik at aktiviteter i AKS kan støtte opp om det

som skjer i skoledagen og for å gi elever med behov bedre oppfølging gjennom hele dagen. Da må det også satser på kompetanseheving for ansatte i aktivitetsskolen.

4.1. Gratis SFO/AKS etter skoletid

Arbeiderpartiet mener SFO/AKS må være en fellesarena hvor alle barn får delta, det er et mål at ordningen skal være gratis for de yngste barna. Arbeiderpartiet vil ha en nasjonal satsing på SFO/AKS der vi begynner med å gi 1. klassingene gratis aktivitetsskole etter skoletid, slik at ingen 6-åringer må gå hjem alene fordi foreldrene ikke har råd.

FAKTA – deltakelse AKS

I dag er det 100.000 barn som ikke går i SFO eller Aktivitetsskole. Mange velger bort SFO fordi familien ikke har råd. Det er store forskjeller i pris på en SFO-plass. Mens det i noen kommuner koster 600 kroner i måneden for en fulltidsplass, må foreldre i andre kommuner betale 3000 kroner i måneden.

4.2 Gi barn med særskilte behov gratis SFO/AKS fra 5.-10 klasse

Arbeiderpartiet vil gi elever med særskilte behov tilbud om gratis aktivitetsskole/SFO fra 5. til 10. klasse, tilpasset alder og behov.

5. En videregående skole for alle

Hver fjerde elev gjennomfører ikke videregående opplæring på normert tid. Det er 15.000 unge hvert år. Dersom man ikke lærer å lese, skrive og regne skikkelig i løpet av de første skoleårene, er det vanskelig å henge med videre i skoleløpet. For en del av ungdommene som slutter i videregående skole, har sykdom, mobbing, rus og vanskelige forhold hjemme gjort det problematisk å følge opp skolen.

Kravene til kompetanse i arbeidslivet øker. Det er vanskeligere å få arbeid uten videregående utdanning. Det må gis flere muligheter, bedre oppfølging og tilpasning under og etter videregående opplæring. Vi trenger alle ungdommene våre, både i skolen og i arbeidslivet.

5.1. Hindre at ungdom mister skoleplassen

Arbeiderpartiet vil at elever i videregående opplæring som hovedregel skal ha rett til å gå hele den skolebaserte delen av opplæringen ved samme skole. I praksis betyr det å gi elever fortrinnsrett til å fortsette på samme skole ved opptak til Vg2 og Vg3, dersom tilbudet finnes ved skolen. I fylker med karakterbasert konkurranse om skoleplasser risikerer ungdom å miste skoleplassen hvert år, det bidrar til unødvendig usikkerhet og belastning for mange ungdommer.

Det må tas hensyn til at mange yrkesfaglige utdanningsprogram fordeler ansvaret for små programområder mellom seg innad i et fylke, her må elevene fremdeles ha like muligheter til å velge uavhengig av om de velger et programområde ved samme skole. I fylker der mange elever må flytte for å ta videregående opplæring finnes det skoler som kun tilbyr Vg1 for at elevene

skal kunne bo nærmere eller lenger hjemme, en rett til å fortsette ved samme skole bør ikke gå utover slike muligheter for god tilpassing eller videre valgmuligheter for denne gruppen elever.

5.2. Et skoleløfte til barn som får hjelp av barnevernet

Arbeiderpartiet mener ungdom som har vært i kontakt med barnevernet, bør få dedikert, tett og tilpasset oppfølging, slik de for eksempel får i. Ordningen bør innføres over hele landet dersom evalueringen er gode, også andre grupper ungdom som trenger nødvendig støtte for å gjennomføre opplæringen.

FAKTA – gjennomføring

Hvert tiende barn er i kontakt med barnevernet i løpet av oppveksten, flertallet gjennomfører ikke videregående. Kun 4 av 10 har fullført opplæringen etter fem år.

5.3. Gi ungdom en ny sjanse etter frafall

Arbeiderpartiet vil gi ungdom som har falt ut av videregående en ny mulighet til å fullføre en utdanning eller andre kvalifikasjoner gjennom et bedre tilpasset tilbud som bygger på den brede kompetansen opplæringstjenesten, NAV og videregående skoler besitter. Det bør legges vekt på praktisk læring og muligheter for praksis i arbeidslivet.

FAKTA – unge uføre

Siden 2013 har det blitt over 7000 flere unge uføre i Norge. En av årsakene er at vi ikke klarer å gi ungdom som faller ut av videregående, en ny og bedre tilpasset sjanse til å oppleve mestring og oppnå vitnemål, fagbrev eller annet kompetansebevis.

5.4. Gi ungdom med behov et ekstra startår i videregående

Arbeiderpartiet mener ungdom som trenger det bør få mulighet til å søke et ekstra år med opplæring på videregående skole før de starter på et utdanningsprogram. Tilbudet skal gi ungdom som ikke har faglig grunnlag for videregående opplæring eller mangler motivasjon et godt tilpasset tilbud, med vekt på grunnleggende ferdigheter, variert og praktisk læring. I dag finnes det få organiserte tilbud for ungdom som ikke er klar for å begynne på videregående til å bli bedre forberedt.

FAKTA – ungdom uten grunnskolepoeng

Nesten alle ungdommer begynner i dag rett på videregående etter ungdomsskolen, også mange av dem som så vidt består ungdomsskolen, ikke er motivert eller vet hva de vil videre. I fjor gikk 3200 elever ut av ungdomsskolen med 0 grunnskolepoeng, og ytterligere 1500 fikk under 25 grunnskolepoeng. Svært få av dem har grunnlaget de trenger for å klare seg i videregående opplæring, og kun 3 av 10 fullfører videregående.

5.5 Mangler overskrift

Arbeiderpartiet vil redusere prisen på privatisteksamen, slik at gebyret kun skal dekke de reelle kostnadene en privatisteksamen medfører. Vi vil også prøve ut en ordning der elever som stryker på Vg3 får mulighet til å ta eksamen på nytt innen tre uker, slik at ny karakter teller på førstegangsvitnemål.

6. En bedre fritid for alle

Fritiden er en stor del av barns liv. De fleste barn og unge opplever mestring og fellesskap når de er sammen med venner eller deltar i aktiviteter etter skoletid. Barn er forskjellige, og frivilligheten gjør en stor jobb for å tilby ulike aktiviteter og møteplasser for at alle skal kunne finne noe de føler seg hjemme i. Ikke alle har de samme mulighetene. Noen opplever at det ikke finnes tilbud som treffer i lokalmiljøet, mens andre stenges ute fordi foreldrene ikke har råd til å betale for fritidsaktiviteter som blir stadig dyrere.

Idrett og kulturskole er fritidsaktivitetene med størst sosial skjevhet i rekrutteringen, avgifter, kontingenter, reiser og dyrt utstyr gjør prisen for at barna skal få delta for høy for mange familier. Når mange barn og unge ikke er med på fritidsaktiviteter forsterker det sosiale forskjeller og vi mister viktige arenaer for integrering og inkludering.

Tidsklemma er en stor utfordring for mange familier. Organiseringen av barns fritid er ikke nødvendigvis tilpasset et samfunn der begge foreldre er i arbeid. Elever slutter ofte på skolen to-tre timer før foreldre er ferdig på jobb. Likevel begynner de fleste fritidsaktiviteter tidligst klokken 16. Det gir familier mindre tid sammen og mye unødvendig stress for å rekke fotballtreningen eller korpsøvelsen.

Arbeiderpartiet vil derfor ha et løft for å sikre alle barn og unge like muligheter til en god fritid – både de som ønsker å delta i aktiviteter, og de som ikke finner seg til rette i idretten eller andre organiserte tilbud.

6.1. Fritidsreform - fritidsaktiviteter på skolen etter skoletid

Arbeiderpartiet vil arbeide for en fritidsreform som legger til rette for at flere fritidsaktiviteter kan gjennomføres på skolen, rett etter skoledagen er over. Dette vil gi alle som har lyst, en mulighet til en meningsfull fritid, og det vil gi familiene mer tid sammen i hverdagen. Det offentlige kan bidra med lønnsmidler til å lønne kvalifiserte trenere, instruktører og aktivitetsledere.

En fritidsreform må utformes sammen med frivillig sektor. Kommuner og skoler må sammen med idrettslag, kulturaktiviteter som kulturskole og andre fritidstilbud finne gode lokale løsninger på hvordan dette iverksettes lokalt.

6.2. Utstyrsbibliotek i alle kommuner

Arbeiderpartiet vil vi ha utstyrsbibliotek i alle kommuner fordi vi mener at barn og unge skal ha tilgang på moderne sports- og fritidsutstyr uten at de skal måtte kjøpe det selv. Vi ønsker å begrense utstyrsgaloppen blant barn og unge, og gode låneordninger vil bidra til mindre press.

Utstyrsbibliotekene kan fungere på samme måte som folkebibliotekene og gjerne knyttes til disse. Det må være åpningstider som gjør at ungdom og familier har mulighet til å besøke dem.

6.3. Aktivitetskort for alle barn

Arbeiderpartiet er positiv til at kommuner innfører aktivitetskort som gir barn og unge mulighet til å delta i faste fritidsaktiviteter og kulturopplevelser i hverdagen. Gjerne en ordning der familier med lav inntekt kan få kortet gratis og som andre familier har mulighet til å kjøpe for å gi barna aktivitetstilbud til en god pris.

6.4. Flere lavterskeltilbud

Arbeiderpartiet vil legge til rette for idrettsklubber med lavterskeltilbud som inkluderer også dem som ikke har mulighet til å betale treningsavgift, må prioriteres når tiden på baner og idrettsanlegg skal fordeles.

6.5. Ta uorganisert fritid på alvor

Arbeiderpartiet mener at kommunene i samråd med barn og ungdom må legge til rette for åpne møteplasser, slik at alle som ikke finner seg til rette i organiserte tilbud, kan finne fellesskap andre steder. Slike møteplasser kan være en åpen fritidsordning på skolen etter skoletid, med tilbud om leksehjelp, samtaler og samvær. Arbeiderpartiet vil at alle kommuner skal prioritere gratis lokaler til åpne aktivitetstilbud for ungdom.

FAKTA - Aktivetsguider

Aktivetsguider skal hjelpe barn og familier med å finne aktivitetstilbud som passer, gi familien informasjon slik at det oppleves trygt å sende barna avgårde og følge barna ved behov.

I dag er det hovedsakelig idrettsrådene i kommunene som har aktivetsguider. Tilbudene rettes særlig mot familier med i grupper med lav deltakelse.

6.6. Fritid for alle barn

Arbeiderpartiet er positive til å styrke og utvide ordningen med aktivetsguider for å sikre at fritidstilbud er tilgjengelige for alle barn og unge. Ordningen bør utvides slik at den kan gjelde for alle typer fritidstilbud.

6.7. Stoppe mobbingen også i fritida

Arbeiderpartiet vil gi voksne ledere på fritidsaktiviteter tilbud om kurs i å forebygge, oppdage og stoppe mobbing. Barn utsettes også for mobbing i fritiden. Mobbing kan være vanskelig å oppdage, og enda vanskeligere å ta tak i hvis voksne på fritidsaktiviteter ikke har kunnskap om hvordan. Vi foreslår å opprette merkeordningen «trygg fritid» for å synliggjøre fritidsaktiviteter som arbeider systematisk mot mobbing og skape bevissthet rundt arbeidet.

6.8. Kulturskole til alle

Arbeiderpartiet vil gjeninnføre tilbudet om en kulturskoletime i skoletiden. Vi ønsker en sterkere statlig og kommunal satsing på kulturskolene. Å styrke det lokale kulturlivet, den frivillige innsatsen og samarbeidet mellom profesjonelle og frivillige aktører vil bidra til et mer likeverdig tilbud i små og store lokalsamfunn.

Arbeiderpartiet vil arbeide for at spillemidler og momskompensasjon for idrettsanlegg utbetales så snart anlegget har fått brukstillatelse og revisorgodkjent anleggsregnskap foreligger.

7. Demokrati og deltagelse

Arbeiderpartiet vil utvide våre yngste sitt demokratiske medborgerskap. Involvering og medvirkning gir politiske beslutninger som tar bedre hensyn til barn og unges behov og interesser. Det gir også praktisk øvelse i demokrati og positive erfaringer med deltakelse i meningsdannelse og beslutningsprosesser.

I dag bruker så godt som alle 13-åringer i Norge sosiale medier. Barn må lære å sette grenser, håndtere vanskelige situasjoner og forstå hva som er farlig og ulovlig. De må lære at de er ansvarlige for det de ytrer på nettet, og å behandle andre skikkelig. Når grensene mellom nyheter og sosiale medier og sanne og falske nyheter blir utydelige, er det viktig for samfunnsdebatten og demokratiet at barn og unge lærer å være kritisk til hvor det de leser egentlig kommer fra.

7.1. Bekjempe digitale klasseskiller

Arbeiderpartiet vil bekjempe det digitale klasseskille gjennom å satse på utvikling av digitale læremidler og digital infrastruktur i skolen. De fleste familier har internett, datamaskin eller nettbrett, men det er noen barn som ikke har tilgang til digitale verktøy hjemme.

7.2. Trygge barn på nett

Arbeiderpartiet vil at barnehage og skole skal lære barn og unge trygg, ansvarlig og kritisk bruk av sosiale medier og digitale verktøy. De må lære å respektere andres privatliv, lover og regler og oppmuntres til en inkluderende og demokratisk debatt også på nett. Arbeiderpartiet vil styrke pressestøtten til journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt spesielt rettet mot barn og unge.

7.3. Sikre ungdom reell medvirkning

Arbeiderpartiet vil etablere nasjonale, lovfastsatte retningslinjer for kommunale medvirkningsorgan for ungdom.

FAKTA - ungdomsråd

Ungdomsråd, eller annet medvirkningsorgan for ungdom, er lovfestet fra juni 2018, i ny kommunelov.

8. Et barnevern med barnets beste i sentrum

Arbeiderpartiet vil ha et barnevern som har barnets beste i sentrum og som tar barn på alvor. Barn i barnevernet og deres familier skal møte ansatte som bryr seg, vil dem vel og har rett kompetanse. Relevant kompetanse og kvalitet i alle ledd av barnevernet er viktig for at barn og foreldre skal oppleve seg trygge i møte med barnevernet og stole på at rettssikkerheten deres ivaretas.

Barn og familiene deres må alltid få være aktører i saker som angår dem.

Barnevernet skal samarbeide til barnets beste og verne barn som trenger det. Foreldre som trenger det, skal få hjelp til å være foreldre, og barnevernet skal bidra til at nettverket til barn stiller opp når barn ikke kan ivaretas av foreldrene. Et godt barnevern skal bygge på barns rettigheter i barnekonvensjonen og grunnloven.

8.1. Ettervern som sikrer en god overgang til voksenlivet.

Arbeiderpartiet vil lovfeste retten til ettervern frem til og med fylte 25 år. I dag har ikke ungdom i barnevernet tydelig rett på ettervern, men en mulighet for hjelp til 23 år, noe de færreste mottar. De fleste unge trenger noen å støtte seg på også de første årene i voksenlivet, også ungdom som har mottatt tiltak fra barnevernet.

8.2. Styrke kunnskapsgrunnlaget for barnevernet

Arbeiderpartiet vil at profesjonsutdanningene og forskningsinnsatsen i barnevernet skal styrkes. Utdanning og praksis i barnevernet skal være forskningsbasert og ivareta praksisfeltets behov. Utdanningene må gi grunnlag for forskerkompetanse.

9. Fagfolk med nok tid og riktig kompetanse

Barn er avhengig av at alle ansatte de møter i sin hverdag, har tid, kompetanse og tillit til å ta tak i problemer og sørge for rask oppfølging og hjelp. I møte med ansatte i barnehage, skole, helsestasjon eller barnevern skal barn oppleve at de får den oppfølgingen de trenger, og at det blir sett og verdsatt.

Ingen barn skal i møte med det offentlige oppleve å falle mellom flere stoler. Det er dessverre mange eksempler på manglende utveksling av informasjon og koordinering mellom hjelpeinstanser i kommuner og mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten. Når det offentlige ikke snakker sammen, får barn et dårligere tilbud, og det kan være en belastning i en sårbar situasjon.

Å oppleve overgrep, omsorgssvikt eller å vokse opp i et hjem preget av vold, rus eller utrygghet kan gi barn og unge skader for resten av livet. Vi har som fellesskap et ansvar for at ingen barn skal måtte tåle slike belastninger i oppveksten. Alle fagfolk som møter barn og unge må ha kompetanse i å oppdage når barn og familier ikke har det bra. Regelverket må la fagfolk samarbeide til barns beste og gi en tydelig plikt til å gripe inn ved mistanke om at barn ikke har det bra. Prinsippet om tidlig innsats må også gjelde familier som av ulike grunner har det vanskelig, både når det gjelder forebygging og å gripe tidlig inn for barna.

9.1. Én dør inn – gi barn rett til veiledning, koordinering og et tilpasset tilbud

Arbeiderpartiet vil lovfeste barn og unges rett til et helhetlig, samordnet og koordinert tjenestetilbud. Vi vil gi barn og unge rett til en fast kontaktperson som har ansvar for koordineringen, og alle virksomheter som følger opp barn og unge må ha en plikt til å samarbeide.

Retten til samordna tjenester må gjelde dersom man mottar mer enn én tjeneste og omfatte alle velferdstjenester som følger opp barn og unges utfordringer, som helse- og omsorgstjenester, PP-tjenesten og spesialundervisning i barnehage og skole, barnevern, NAV, familievernkontor, flyktningtjeneste, krisesenter eller andre tiltak.

Barn og unge må oppleve at de får den hjelpen de trenger, uavhengig av tjenesten de henvender seg til. Arbeiderpartiet vil gi barn og unge rett til veiledning om hvilke rettigheter, krav og tilbud de har til oppfølging og hjelp. Alle offentlige tjenester som møter barn og familier skal ha plikt til å opplyse og veilede om rettigheter og andre velferdstilbud som barnet har krav på. Barn med funksjonsnedsettelse og andre barn som trenger langvarige tjenester, skal ved behov gis et særlig tilpasset tilbud om veiledning og koordinering av en rettighetskoordinator.

9.2. Regelverket må ikke stå i veien for at barn får hjelp

Arbeiderpartiet vil ha ett felles regelverk som sikrer at fagfolk som følger opp barn og unge har tydelig adgang- og felles retningslinjer for å dele informasjon og samarbeide når det er til barnets beste. Taushetsplikt, innsyn, regler og rutiner er viktig, men systemet kan også stå i veien for at det avdekkes at barn ikke har det bra og at de får hjelp. Godt samarbeid rundt barn er viktig for å avdekke omsorgssvikt, men også for at barn skal få helhetlige og koordinerte tjenester eller oppleve gode overganger fra barnehage til skole og underveis i skoleløpet.

9.3. Tillit og faglighet

Arbeiderpartiet mener at barn og unge skal møte ansatte som har tillit til å ta faglige beslutninger, og kan bruke tiden sin på å gi rask oppfølging. Unødvendig byråkrati og overdreven bruk av rapportering går utover kvaliteten på oppfølgingen barn får, derfor vil vi gjennomføre en tillitsreform i offentlig sektor.